

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет початкової освіти
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі
Лабораторія модернізації початкової освіти
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Бердянський педагогічний університет

ЗДОБУТКИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Матеріали інтернет-конференції молодих учених
«Проблеми і перспективи розвитку освіти XXI століття»

Умань 2020

Головний редактор:

Комар О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, завідувач лабораторії модернізації початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Кравчук О. В., доктор. пед. наук, професор кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Грітченко Т. Я., канд. пед. наук, доц., доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лоюк О. В., канд. пед. наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Роєнко Л. М., канд. пед. наук, доц., доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Торчинська Т. А., канд. пед. наук, доц., доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Шевчук І. В., канд. пед. наук, доц., доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Байдюк Л. М., викладач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальний за випуск збірника:

Якимчук Б. А., кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку рішенням ради факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 4 від 12 листопада 2020 року).

Здобутки молодих науковців: зб. матеріалів Всеукраїнської студентської інтернет-конференції «Проблеми і перспективи розвитку освіти XXI століття» (м. Умань, 11-12 листопада 2020 року) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т початкової освіти [та ін.] ; [голов. ред. Комар О. А.; редкол.: Кравчук О. В., Грітченко Т. Я., Лоюк О. В. [та ін.]. – Умань, 2020. – 210 с.

До збірника увійшли матеріали досліджень молодих науковців спеціальності 013 Початкова освіта, що виконувались ними у гуртках, наукових групах та при написанні випускних кваліфікаційних робіт.

Перкун Ірина

Науковий керівник: д. п. н., професор Кучай О. В.

РОЛЬ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГА З УЧНЕМ..... 142

Петровська Марина

Науковий керівник: к. п. н., доцент Шевчук І. В.

МІСЦЕ РОЗВ'ЯЗКУ СЮЖЕТНИХ ЗАДАЧ В СИСТЕМІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ..... 145

Поповська Анна

Науковий керівник: д. п. н., професор Кравчук О. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ..... 148

Приймак Ірина

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Савчук Н. М.

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..... 150

Прищепко Олена

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Савчук Н. М.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 152

Пугаченко Олена

Науковий керівник: к. п. н., доцент Торчинська Т. А.

ПІДВИЩЕННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ..... 154

Пушкар Наталія

Науковий керівник: к. п. н., доцент Січкара А. Д.

СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ЗА МЕТОДОМ М. МОНТЕССОРІ..... 157

Ринчак Серафима

Науковий керівник: д. п. н., професор Кучеренко І. А.

СИТУАТИВНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ..... 160

2. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення: Навчальний посібник // В. С. Лозниця – К.: «Ексоб», 2009. – 304 с.

3. Лопушинська Н., Лопушинський І. Самостійна робота школярів на уроках рідної мови // Початкова школа. – 2007. – № 4. – С. 26-27.

Мельничайко О. І. Рідна мова. Комунікативні вправи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.

Пушкар Наталія

Київський університет

імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: к. п. н., доцент

Січкарь А. Д.

СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ЗА МЕТОДОМ М. МОНТЕССОРІ

Серед переліку ключових компетенцій, включених до «Базового компонента дошкільної освіти України» (2012), чільне місце посідає сенсорно -пізнавальна компетенція. Складовими сенсорно-пізнавальної компетенції є орієнтація дитини в сенсорних еталонах (форма колір, величина), їх видах, властивостях, ознаках; у часі і просторі; оволодіння прийомами узагальнення, класифікації, порівняння і зіставлення. Завдання формування сенсорно-пізнавальної компетенції полягає в забезпеченні здатності дитини, не лише виокремлювати якості предметів і явищ навколишнього світу, а й самостійно набувати знання, відкривати свій внутрішній світ, що значно важливіше для неї, ніж засвоєння готових знань від дорослих [1, с. 16].

Формування сенсорно-пізнавальної компетенції здійснюється в процесі сенсорного виховання. Сенсорне виховання, направлене на формування повноцінного сприйняття навколишньої дійсності, служить основу пізнання світу, першим ступенем якого є чуттєвий досвід. Саме дошкільний вік є найбільш сприятливим для вдосконалення діяльності органів чуття, що забезпечують повноцінний різнобічний уявлення про довкілля [3, с. 154–155].

На сучасному етапі реформування системи освіти в Україні широкого розповсюдження набуває система виховання італійського педагога М. Монтессорі. Свої погляди щодо сенсорного виховання

М. Монтесорі виклала у праці «Метод Монтесорі» (1909). Ця книга стала відомою на теренах України під назвою «Будинок дитини. Метод наукової педагогіки». «Сенсорика» – один із напрямків виховання, що увійшов до книги, розроблений М. Монтесорі з урахуванням природної потреби дитини у пізнанні [4].

Педагог розглядала сенсорне виховання складовою частиною загального поняття «всебічний гармонійний розвиток»; як першооснову підготовки дитини до повноцінного життя у природному й соціальному середовищі. Формування повноцінної особистості, на її погляд, неможливе без належного розвитку органів чуття, оскільки чуттєве сприймання є передумовою інтелектуального розвитку й вихованості [5, с. 286-287].

М. Монтесорі вважала, що знання не підкріплені чуттєвим досвідом, мають не стійкий характер та незрозумілий для дитини зміст. Саме тому, за методом М. Монтесорі сенсорний досвід дитина накопичує працюючи зі спеціально створеним дидактичним матеріалом. Дидактичний матеріал, розроблений М. Монтесорі, зорієнтований на розвиток певних сфер відчуттів, вироблення уміння слухати тишу і звуки, розрізняти кольори, форму, вагу тощо. Такий матеріал сприяє зосередженню уваги на деякій ізольованій властивості предмета. Для прикладу – в об'ємі – циліндри, куби і призми, в довжині – поділені на дециметри палиці, в шумах – циліндричні коробочки з різним умістом. Дидактичний матеріал не просто сприяє розвитку органів чуття дитини, а й спрямовує її до певних розумових дій, допомагає розрізняти, впорядковувати враження; дає можливість дитині самостійно набувати знання про якість предметів і відкривати свій внутрішній світ [2, с. 64].

Задля здійснення сенсорного виховання, на думку М. Монтесорі, важливо організувати, «підготовлене середовище». Воно має бути змінним (залежати від інтересу дітей), бути передумовою реалізації дитиною можливостей власного розвитку через самостійну діяльність. Дидактичний матеріал для сенсорного розвитку дітей різного рівня складності М. Монтесорі вважала важливим чинником цього середовища. Дидактичні вправи з матеріалом М. Монтесорі спрямовані на забезпечення розвитку сенсорних відчуттів та розширення їх спектру; концентрації уваги, активізації розумових дій дитини, координації рухів, розвитку м'язового апарату. Водночас, дидактичні вправи з матеріалом М. Монтесорі сприяють самовихованню. Це пов'язано з особливістю

дидактичного матеріалу сенсорного спрямування: в ньому закладено контроль помилок. Вправляючись, дитина помічає свої помилки, а щоб виконати правильно завдання, вчиться надалі уникати неправильних рішень і дій. Під час роботи з матеріалом М. Монтессорі у дитини формуються такі якості як: самостійність, цілеспрямованість, організованість, охайність [5, с. 384].

Успішна робота в підготовленому середовищі («Сенсорна зона») можлива за таких умов: наявність привабливого, доступного матеріалу, який поступово ускладнюється; наявність місця для роботи з матеріалом та часу на цю роботу; наявність бажання дітей займатися роботою з певним матеріалом; отримання особистого задоволення дитиною від роботи з матеріалом Монтессорі [6, с. 45].

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що перетнувши сторічний рубіж, провідна ідея методу М. Монтессорі, щодо сенсорного виховання: забезпечення розвитку та саморозвитку дитини в підготовленому середовищі в процесі діяльності з автодидактичним матеріалом є співзвучною із актуальними сучасними ідеями та технологіями і потребує подальшої адаптації з врахуванням вимог науково-технічного прогресу та тенденцій соціального розвитку суспільства. Дидактичний матеріал М. Монтессорі відповідає природі дитини дошкільного віку і тому є об'єктом її діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. К.: Вид-во МОНМС України, 2012. 21 с.,
2. Грама Н. Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика: монографія. Одеса, 2018. 239 с.
3. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти. *Науковий вісник*. Одеса, 2005. № 3-4. С.154-159.
4. Марія Монтессорі – Педагог і Людина, яка присвятила своє життя дітям. URL: http://vgoadpo.blogspot.com/2012/08/blog-post_7000.html (дата звернення: 16.10.20)
5. Сорокова М.Г. Система М. Монтессорі. Теория и практика: Учеб. пособие. Москва: Академия, 2003. 384 с., с. 286-289.
6. Українська освіта. Чому М.Монтессорі? /За ред.. Б.М.Жебровського. К. 2003. ? с